

PRZEDMOWA

Nie po raz pierwszy tom „Roczników Humanistycznych” wypełniają prace o teatrze religijnym. Można je było spotkać już przed kilkunastu laty w publikacjach naszej Uczelni, ściślej w 1964 r., kiedy to z. 1 tomu 12 „Roczników” przyniósł studia ks. Z. Modzelewskiego (*Estetyka średniowiecznego dramatu liturgicznego*) i J. Smolarskiego (*Dialog na Boże Narodzenie*).

Profil naszej Uczelni i postawa całej wspólnoty akademickiej kierowały uwagę ku obszarom kultury mniej znanym i przeważnie nieobecny w planach badawczych innych środowisk naukowych. Refleksji teoretycznej i historycznej w tym zakresie towarzyszyły poczynania studenckiego zespołu teatralnego, który już w 1952 r. określił się jako teatr religijny. Sięgnął on po dramaty Claudela, Chestertona, Bernanosa, Eliota, nie zaniehbując i polskich autorów: Norwida, Mickiewicza, Zawieyskiego, Brandstaettera. Z poszukiwań w zakresie inscenizacji i wielkiego repertuaru religijnego, z wykładów uniwersyteckich, dyskusji seminaryjnych i zbierania dokumentacji rosła tradycja, owocująca potem w sympozjach i publikacjach.

Penetracja badawcza objęła różne aspekty i obszary dramatu i teatru religijnego: jego przeszłość (dramat liturgiczny, epifaniiny, pasje, jasełka) oraz późniejsze przekształcenia i formy. Ten etap badawczy odbija „Rocznik Humanistyczny” 20:1972 z. 1: zawarte tam prace mówią o różnych okresach i tradycjach, m.in. o tradycji franciszkańskiej i salezjańskiej.

Dopiero w ostatnim dziesięcioleciu prace Katedry Dramatu i Teatru skupiły się zdecydowanie na sytuacji współczesnej. Prezentowały ją syntetyczne eseje piszącej te słowa na użytek polskiego i obcego czytelnika (por. książkę *La littérature contemporaine polonaise et le sacré*. Lublin 1978. TN KUL) oraz studia ks. Z. Grzegorskiego (tamże).

Przedmiotem prac dyplomowych stały się żywotne tradycje ludowe i życie teatralne poszczególnych diecezji. Większość tych prac dopiero dojrzewa, zaledwie kilka ukończono. Powstały one z wielkiego i cierpliwego wysiłku autorów, skazanych na samodzielne poszukiwania w terenie i kwerendę archiwalną.

Dwie prace tego typu znalazły się w tym zeszytcie. Żadna z nich nie przedstawia dorobku całej diecezji: zakres obserwacji rysuje się tu inaczej. Autorzy obu prac podjęli jednak próbę uporządkowania materiału, interpretacji, zestawienia calendarium inscenizacji oraz charakterystyki inicjatyw i środowisk twórczych. Nie jest to z pewnością zestaw kompletny; wypadło zresztą dokonać w obu pracach daleko idących skrótów. Wolno jednak sądzić, że nawet w tak skrótowej formie prace mogą się okazać pożyteczne: jedna (s. Płackówny), gdyż uzupełnia obraz życia teatralnego na Śląsku o pominięte w dotychczasowych publikacjach zjawiska; druga (ks. Bańkowskiego) także dla wzorowej poprawności postępowania naukowego.

Może ogłoszone rozprawy zachęcą twórców teatru religijnego do starannego gromadzenia dokumentacji, przyszłych badaczy zaś do pracy nad poznaniem tego naprawdę samorodnego zjawiska teatralnego: zjawisko to wchodzi obecnie — jak się wydaje — w fazę dynamicznej odnowy.

Irena Stawińska

Lublin 1980